

UN INTERESSANT MANUSCRIT SOBRE LA REVOLTA DELS BARRETINES

Com diu Henry Kamen en el seu treball *Una insurrecció oblidada del segle XVII: l'alçament dels camperols catalans de l'any 1688*, la traducció del qual es publicà a «*Recerques*», 9 «*L'alçament popular més important ocorregut en els dominis dels Habsburg castellans en el curs del segle XVII fou l'anomenada revolta dels barretines de Catalunya, en 1688-89. Encara que se n'esmenta l'existència en alguns llibres de text espanyols, les històries bàsiques l'ignoren completament*».

Al *Llibre dels concells y determinacions de la Reverent Comunitat de Rector y Preveres de la Iglésia Parroquial de Sant Feliu de la vila de Sabadell, comensant lo any 1687*, volum que es guarda a l'Arxiu Històric de Sabadell (Religió-Llibres de Resolucions, 10.4.1600-1827), hi ha incloses unes pàgines manuscrites amb el títol: *Memoria de dos grans tumultos que per respecte de las grans y exorbitans vexacions y compositions feian los Cabos de la Cavalleria en lo present Principat de Catalunya essent Virey lo Marques de Laganes y Tesorer D^e Pedro Montaner*.

El manuscrit comença al revers del foli que porta el número 13, a l'anvers del qual hi ha l'acta de la reunió de la Comunitat de Preveres del 20 de febrer de 1688, i acaba al revers del foli número 21; a continuació, anvers del foli número 22, hi ha l'acta de la reunió del dia 25 de maig del mateix any. Són, doncs, disset pàgines manuscrites i, al final, s'hi inclouen sis impresos originals de cartes reials referents al tema.

La data de realització del manuscrit ha d'ésser, doncs, entre el 20 de febrer de 1688, data de l'acta al revers de la qual comença, i el 25 de maig del mateix any, data de la reunió l'acta de la qual és a continuació. Fou, per tant, acabat ben pocs dies després dels darrers fets que historia.

L'autor sembla ésser el prevere i beneficiat de l'Església Parroquial de Sant Feliu de Sabadell, Isidre Planes. Ens ho fa creure així el fet que, a més que la major part de les actes anteriors i posteriors són fetes amb una cal·ligrafia coincident del tot amb la del manuscrit que comentem, a l'acta del 21 de desembre de 1691, escrita encara per la mateixa, mà, s'hi llegeix: «*Me demanaren a mi, Isidre Planes, prevere, que cusís lo present decret*».

A l'acta corresponent al 31 de desembre de 1687, escrita encara d'una altra mà, hi trobem la justificació de la redacció per Isidre Planes, amb posterioritat a aquesta data, de les Actes de la Comunitat de Preveres ja que hi consta el nomenament «*com a llibreter d'Isidre Planes, prevere, amb el salari de tretze lliures, ço és, tres lliures del bassí de les ànimes i deu lliures de la Renda de la Comunitat*». No cal dir que si, com sembla així, el manuscrit que comentem fou escrit per Isidre Planes, amb el seu nomenament com a «llibreter» de la Comunitat, aquesta no sols cobrí un càrrec, diguem-ne burocràtic, sinó que donà satisfacció a les ànsies de cronista que ens demostra aquest prevere.

La primera notícia que he trobat de la presència d'Isidre Planes a Sabadell és en una acta, d'un anterior llibre de la Comunitat, corresponent al 15 de març de 1668, que ens notifica la seva presa de possessió del Benefici de Nostra Senyora del Roser a l'Església Parroquial de Sant Feliu de Sabadell. I a l'acta de l'11 d'agost de 1702, hi consta la seva defunció, quan exercia encara el seu sagrat càrrec a Sabadell.

Comença el manuscrit amb els inicis de la revolta de Centelles, del setembre de 1687, i acaba amb la reposició als seus càrrecs dels germans Antoni i Daniel Saiol i de Josep Sitges, el 14 de maig de 1688.

El manuscrit coincideix, en línies generals, amb la descripció que dels fets ens fan els treballs amb què he tingut ocasió de comparar-lo: els *Anales* de Feliu de la Peña, el treball ja citat d'Henry Kamen i l'estudi *La revolta dels Gorretes a Catalunya* de Jaume Dantí, publicat al número 3 de «Estudis d'Història Agrària». Ens dóna, però, el manuscrit, força detalls addicionals i, especialment, del que fa referència a l'actuació, bonic confusa als altres treballs citats, d'Enric Torres, de manera que en fa més comprensible l'origen, ens aclareix la detenció i empresonament del notari Pere Llo-

ses, del qual, segons els altres textos, sols en coneixíem l'exigència, per part dels revoltats, de la seva alliberació, sense que s'aclarissin els motius de la seva detenció.

On, però, es fa encara més interessant el text del manuscrit és en la descripció del desenvolupament de la revolta a la ciutat de Barcelona, que sols insinua Feliu de la Peña als *Anales* i que resumeixen amb ben poca extensió Henry Kamen y Jaume Dantí als treballs ja citats.

De la descripció d'aquests aldarulls barcelonins són ben de destacar els textos dels versos que l'autor del manuscrit recull i que, ens diu, cantaven, «*ab lo to que cantan los missionistas quan van per los carrers*», els revoltats, i també la descripció del penjament d'un ninot, un «*bulto*» l'anomena l'autor, que volia representar el tresorer Pere Montaner.

Crec que la seva contemporaneïtat amb els fets que relata i, a més, la inclusió de detalls, sembla que fins ara desconeguts, fa ben interessant la publicació de la transcripció del manuscrit.

JOAN ALSINA I GIRALT

MEMORIA DE DOS GRANS TUMULTOS QUE PER RESPECTE DE LAS GRANS I EXORBITANS VEXATIONS I COMPOSITIONS FEIAN LOS CABOS DE LA CAVALLERIA EN LO PRESENT PRINCIPAT DE CATALUNYA ESSENT VIREY LO MARQUES DE LAGANES Y TESORER Dⁿ PEDRO MONTANER.

Primerament succeí que en lo mes de setembre del any 1687 lo sobradit dⁿ Pedro Montaner Tesorer envia de Cortel en la vila de Santellas Bisbat de Vich a un Capita de Cavalls ab sis soldats ques deia Dⁿ T. Ballaro natural del Comtat de Rosello, dit Ballaro arribat en Santellas demana la Compositio que de antes dita vila acostumava a donar als altres Cabos que avian tingut Cortel en dita vila. Los Jurats de dita vila li respongueran que ells estavan promptas y aparellats per fer lo servey de sa magestat conforme las Constitutions de Catalunya y per lo tant ja li tenian una Casa parada ab tot lo menester Conforme manen ditas Constitutions pero que als soldats sals donarian menjar y beurer porque veian quel Rey nols pagava y axis no era bé ques morisen de fam ni que aguessan de anar a acaptar.

Y despres de moltas replicas y extorsions quei ague entra dit Capita y jurats sen ana dit Capita a Barcelona y ne dona part a Sa Ex^a qui era dit Marques de Laganas del que li avia succeit en Santellas y per induir als de Santellas ques Composassen se val-

gueran del s^t de dita vila qui es lo Compta de Santellas pero non pogue acabar res. Y veient la Contantia que tenian los de Santellas en no voler pagar se judicaren que eran fomentats dels diputats y despres o vingueren a entendre Clarament perque lo diputat Real qui era un T. Araix de Tortosa (que per forsa avia de ser de Tortosa per ser Contrari a la provincia) y per so y per altres Cosas que sa Ex^a escrigüe en madrit vingué un decret de sa magestat nostre Rey que Deu g^{de} Carlos segon que fosan privats del puesto de Diputat Ecclesiastich lo s^t dⁿ Anton Saiol Canonge de la seu de Bar^{na} y de oidor militar lo s^t dⁿ Joseph Sitjas y de assessor de la diputatio lo s^t dⁿ Daniel Saiol tambe Canonge de la Catedral de Bar^{na} y no sols fosan privats dels puestos de la diputatio sino desensiculats de las bõsas de ella y en son lloch ensiculats de altres y ques tragues altre diputat ecclesiastich y oidor y assesor lo qual decret fonch posat en executio per no voler Contradir lo Bras militar ni la Ciutat de Bar^{na} del que sen segui grans enquietuts y alborots en Catalunya los quals se aurian de plorar en llagrimas de sanch. Posat en executio dit decret de sa magestat tragueren altre vegada diputat ecclesiastich y oidor militar lo diputat ecclesiastich fonch lo s^t dⁿ Francisco Pons Abat de st. Cugat del Valles y lo oidor militar un tal Despujol

Sabuda esta novedat per lo principat tota Catalunya se en quieta y perturba en tant que axi Com de antes sols la vila de San-

tellas y algunas altres vilas y llochs Cirveines no volian pagar Compositio als Cabos de la Cavalleria de aqui al devant totes las vilas y llochs trencaren los Compositos que avian promesos als soldats y veient lo Virey que las Cosas se posavan de mala manera y que a ell y a sos Cabos vindria a faltar gran lucso que treian de las Compositions del principat mal aconsellat de alguns senyors de la audientia Tasorer y alguns Cavallers per sas pretencions determina de manar las Compositions ab violentia Y per so mana al vager de Bar.^{na} que anas en s.ⁱ quirse Safage a Capturar un pages ques deia Enrich Torres perque se persuadi que ell era lo qui fomentava los de Santellas perque nos Composassen y juntament mana al General de la Cavalleria que ab sinch Cens cavalls y sinch Cens infants anas a Santellas a Capturar los Jurats y Cremar la vila y las Casas de tots que eran Culpats (o desdixta gran y que resolucio tant mal aconsellada) saberan los de Santellas la ordre que se avia donada per asolar sa vila y Com la Cavallaria y infanteria anava pujant luego se alborata tota la montanya y plana de Vich aont ab menos de 24 oras se aplegaran mes de sis mil homens arriba la dita Cavalleria e infantaria a Santellas (judiquias Cada qual Com estaria aquella pobra vila) y luego Comensaran a tocar a somatent y a sonar Corns per aquellas montanyas que luego de la Plana de Vich y Llosanes y de aquellas montanyes de Monseny se aplegaran mes de sis mil homens prengueren luego lo pas del Congost perque Barcelona no pogues pujar socorro Cridant Continuament la gent via fos socorro a Santellas y muiran traidors y visca lo Rey de Espanya. Veient lo General de la Cavallaria lo moti de la gent y que Continuament ne arribava de nou induit dels Capellans de la Comunitat de Santellas y de algunas altres personas se axi dit General de Santellas ab tota sa gent de guerra y se planta en una Raureda quei a entra Santellas y Tona prop del Cami Ral aont de Santellas y de altres parts los portavan que menjar que en axo se experimenta la llealtat dels Catalans donar lo sustento a sos enemichs y de balde sols perque eran soldats de son Rey. Arriba la nova al Virey del que pasava a Santellas luego se parti per Santellas y arriba fins ala Garriga y alli lo Batlle y altres personas li persuadiren que no pasas mes avant perque sa persona perillaria y las rahons que li digueran li feran forsa y se retira a Granolles ahont per medi del Marques del Arropit y altres Cavallers se Compongue que no pagas Santellas Compositio y se feu acte de pardo A Enrich Torres y a tots los demes de dita funtio Y despres al Cap de alguns dies succei que lo Virey envia a sercar al sobradit Torres y a totes aquellas personas dels llochs Cirveins mes assenyalades perque diguessen que lo aver ells negat lo pagar Composit dels quartells era estat a inductio dels diputats que estavan privats dels puestos y ells sempre respongueran que no eran estats induits de ningu sino que ells estavan tant atreballats que no podian abastar a pagar Comensaran de apresarlos y amansarlos ques darian un garrot en lo palasio del mateix Virey si no Confessaven lo que esta referit dalt los quals per temor de la mort o Confessaren y luego que foran fora del parill sen anaren a trobar a D.ⁿ Feliciano Saiol Comenador de s.^t Juan y li referiren la Confesio que avian feta Contra sos germans per escapar de la mort la qual Confesio era falsa que sos germans mai los avian induits que no paguessen Contribucio de la qual cosa dit s.^t Comanador ne feu llevar acte per Pere Llosas no.^t de Bar.^{na} y notari que era de la Comanda de s.^t Joan

Vingue a notitias del Virei lo que avia fet Enrich Torres y los demes luego mana a dit Pere Llosas entregas lo original del acte de depositio que avia pres de Enrich Torres y dels demes y dit no.^t respongue que nou podia fer que era un acte secret lo qual ell no podia revelar y per so dit St Virei lo mana posar en las presons reals Persevera lo Virey en fer diligencias en que las vilas grans de Catalunya se Composassen per so envia a sercar los Jurats o Sindichs de unas vilas y altres quis Composas, y qui no y entre altres se composa la vila de Mataro

Despres succei lo diumenge de passio que era a 2 de Abril del any 1688 que en vila major del Bisbat de Barcelona los soldats que estavan acortelats en dita vila tingueren alguna pendentia ab los Jurats un soldat tira un Cop de pistola a un Jurat y no li feu mal pasa la paraula que en vila major un soldat avia mort un Jurat Comensaren las Campanes de aquella Comarca a tocar a via fos pasa luego la paraula debes La Garriga arriba a la Plana de Vich y Llosanes Comensaren la gent de acudir a vila major y veient que lo Jurat no tenia ningun mal amotinats Com estavan determinaren anar a Mataro a Cremar las Casas de aquells que deian eran estats Causa ques Composasen; luego o posaren per obra y per los llochs de ont pasaven feian seguir a totom sots pena que si nols seguian los Cremarian las Casas y los tindrian per Traidors a la Patria, qui seguia per forsa qui de grat arribaren lo dimars que Contavem als 4 de Abril de dit any a Mataro alguns tres mil homens y entrats dintre la vila se posaren en Busca del hereu Palau y los dos Germans Barons y algunas altres personas que deian que eran Causa que Mataro se era Composat dit Palau Barons y alguns altres se escaparen del moti y se embarcaren en una Barqueta y per mar sen anaren a Bar.^a pero lo vi de sos salles y lo que avia de menjar en sas Casas no pogue escapar que Bagut o llensat per los salles nol despadissen en la nit feren ajuntar Concell y feren traure lo acte de promesa que havien fet del Composit y devant de tot lo Concell ne feren mil trossos y los digueren que sis tornaven a Composar Cremarian la vila.

Lo dimecras demati partiren de Mataro y sen manaren quatra personas las mes asenyalades de Mataro y estas las enviaren al Virey dientli que llevas las contribucions de Catalunya que fes tornar los dos germans Saiols y d.ⁿ Josep Sitjas a sos puestos y quels entregas lo Tasorer d.ⁿ Pedro Montaner que Com ha traidor a la Patria lo volien Castigar ditas quatra personas se partiren per Bar.^a y mentras fan son Cami direm lo que succei per la marina y el valles

Partits que foran de Mataro luego los enviaren un racado que si tots los amons de Casa nols seguian ab armas y tornarian y sacagerian la vila y posarian foch a tots quatra quartos per temor de dita amanassa axiren de Mataro set Cens homens armats sen anaren ha argentona ahont feren ajuntar tots los amons de Casa que fosan bons per portar armas y fent tocar a via fos per tots los llochs Aqui se dividiren los uns passaren al valles y los altres passaren marina avall fent seguir atots los hamons de Casa y Arribaren a s.^t Andreu de Palomar alas quatra oras de la tarda y los de la part del valles arribaren a posta de sol ahont entre lo dimecras ala nit dijous y divendras se ajuntaren pasats de vint mil homens sols del llosanes plana de vich vallès y marina y de la part del Riu de Llobregat y en lo tems que estigueren en lo Pla de Bar.^a no feren mes

mal que Crema dos Torres que tenia a nostra s^{ta} de gratia Dⁿ Pedro montaner Taserer (judiquia Cada qual que fora estat del sin aguessen pogut aver) fent mil padasos de tot lo que tenia en Casa fins tallarli tots los abres fruiters de las eretats y en s^t Andreu en Casa de la Pubilla oller se Begueren tot lo vi del sallo los mobles que tenia en Casa dⁿ francisco Sans marit de dita Pubilla ne feren mil trosos y tambe volian Cremar la Casa perque quant la gent arriba en s^t Andreu fugi ab un Cavall a la Porta Cridant que ja arribaven los traidors al Rey y a la Patria

Lo dijous demati ja foran a las muralles de Bar^a demanant lo Cap del Taserer y de alguns altres S^{es} de Concell que quant no entrarian dintre y Cremarian las Casas de tots aquells que portavan en nomina aqui se pot judicar la tribulatio de la Ciutat de Bar^a perque los Cavallers y tots los homens de puesta temian que la Plebe no se amotinas y no se ensenyorissen de algun portal y donant entrada als de dafora, avian de fer grans atositats en dita Ciutat. Lo dit dijous al mati se ajuntaren al Palasio del Virey tots los jutges de la audientia en la Casa de la Ciutat lo Concell de Cent en la diputatio los dos brassos militar y eclesiastich y tots per veurer lo que farian per aquietar la gent. Elegiran personas eclesiasticas perque estas existen fora la Ciutat per quietar la gent las quals personas foren lo s^t Bisbe de Bar^a dⁿ Fra Benet Ignasi de Salasar la Abat dⁿ J. Planella dⁿ Lluís de Josa Canonge y Ardiaca de s^{ta} Maria lo d^t Pi Canonge y Capscol de la Catedral de Bar^a y lo Para mestre Orellana de s^t Agusti los quals ab dos Cotxes anaren al Convent de Jesus dels Pares de s^t francesch y dins la Iglesia se ajuntaren tots los Caps de dita gent aplegada y un de dits s^{es} sen munta a la trona de dita Iglesia dientlos que pretenian y quant mal feian de amotinar la provincia y los qui estavan baix en la Iglesia respongueren que los llochs y vilas estavan tant atreballats que no sabian com fero que molts personas avian de dexar sas Casas per no poder abastar a pagar los talls que las vilas y llochs feian per pagar las Contributions als soldats y que molts vegades avian los sindichs de las vilas y llochs fet queixas als diputats que Com ha pares de la provincia fesan se guardassen las Constitutions de Catalunya y non avian volgut fer ninguna Cosa antes be las vilas y llochs experimentaven majors Carregas y perque alguns dels diputats avian feta alguna demostratio per aliviar dita provincia escrivint a sa Magestat los treballs de ella lo s^t Virey los avia privats del puesto y en son lloch posats de altres per lo que daran una suplica ques del tenor seguent perque la donassen als diputats

III^m Señor

Se Creu que a noticia de V. S^a sera arribat Com en aquest lloch de s^t Andreu, y llochs Circumvehins se ha ajustat un numero Considerable de homens de molts y differents vilas y llochs del present principat ocasionat de que en Vila major un soldat tira dos tirs a un Paysa y moventse lo ruido que ocasiona la pendentia acudi molta gent, y irritats y obligats dels molts gastos que de anys a esta part ha ocasionat lo donar sustento de pa, vi y Companatge a la gent de guerra, y altres serveis han fets a sa Magestat del Rey n^{re} s^t (que deu g^{de}) y en los Compositos dels officials Cosa que apar sia Contra las Constitutions de Catalunya Concedidas de la benignitat dels Reys nostres s^{es} lo que te est principat en

grandissima pobresa sens las altres Calamitats que ha patit y vui se tem patir: Per lo que lo Comu de esta gent suplica a V. S^a Com aquell que en estas Cosas deu posar sa autoritat y son medi, la posia ab sa Ex^a lo s^t Marques de Laganes vulla dignarse usar de sa Clementia manténint las Constitutions de Catalunya, perque los pobles ab est alivio quedian aconsolats y pujan repararse de la extrema pobresa en que se troban; offerint que sempre que la necessitat, o lo menester aportara averse de fer algun servei a sa Mag^d assistiran las vilas y llochs ab tota voluntat per la part que los pasa tocar segons faran lo servey los tres brassos las ciutats y altres que degan ferlo, Y axi mateix se digne Sa Ex^a Concedir un pardo General y particular per tots los que fins vui en aquestas Cosas poden aver fet o parlat contra sa magestat y dels seus ministres, Com tambe axi mateix vulla sa Ex^a llibrar, remetter y posar en llibertat la persona de Pere Llosas no^t que esta vui detingut en les presons reals dexa Ciutat; y sera lo sobradit la quietut del present principat, y medi perque Cessian los inconvenients grans se podan seguir de no Concediro y tot ho tindran a singular merce de la ma de V. Sta. Acceptada dita suplica per lo s^t Bisbe y demes personas eclesiasticas que eran axidas per apasiguar dita gent los digueren que ells daran dita suplica als diputats y quels aconsolarian en tot lo que demanaven y tomansen dits s^{es} dins la Ciutat de Bar^a ab sos Cotxes quant foren a la Creu de Jesus giraren los cotxes y sels nemanaren en s^t Andreu de Palomar ahont estigueren fins lo diumenge que Contavem ha onsa de Abril de 1688 Veient los de la Ciutat que sen manaven lo s^t Bisbe y los demes que per part del virey diputatio y Ciutat eran axits a demanar que pretenian dita gent sen dona noticia al virey y diputatio y a la Ciutat y despetxaren un embaxador al s^t Bisbe que sapies lo que demanaven dita Gent y lo s^t Bisbe envia la suplica que en lo Convent de Jesus li avian dada y juntament un memorial de les suas pretentions. Arribats dits Papers en Bar^a y vistos per lo virey y los s^{es} de la audientia se determinaren en Concedirlos tot lo que demanaven y per so elegiren quatra Cavallers de dita Ciutat qui foren lo Marques del Arropit lo Baro Terre, Dⁿ Joseph de Pinos y Dⁿ Joan Amat los quals se ajuntaren lo dissapte als io de abril ab algunas persones (que la gent de la Terra estava en s^t Andreu) elegiren los quals pactaren lo que se escriura Aquí firmat per lo virey y demes senyors de Concell

Lo Duch de san Lucar,
Marques de Leganes
y de Morata, LLoc^{es} y Capita General.

Havent tingut noticias que se han Coadonats differents homens portant armes de foch, anant per differents parts del principat fins arribar a las muralles de la present Ciutat, Convocant a altres quels seguissen ab armes fent differents excessos contra la quietut publica, ocasionant als particulars danys contra al servey de Deu y de sa magestat (que la divina g^{de}) en gran descredit dels naturals del mateix Principat y avent per part de dits homens humilment suplicat sia de merce nostra Concedirlos lo Contengut en un Paper del tenor seguent

Lo primer punt es prorrogar per mes temps del que ha donat Sa Ex^a en lo pardo, que era fins air divendras post lo sol, de manera que se allargue fins dema diumenge per tot lo dia

Lo segon punt es que sa Ex^a sia servit explicar en quant a la observansa de las Generals Constitutions que ellas no permetan Contributions ni Compositos dels pobles, sens Compendre en asso tots aquells serveys voluntaris, eo donatius que la provincia voldra y podra fer al Rey n^e s^t segons las ocurrentias de temps ho demanaran, y que en aquestos donatius Concorregan universalment tota la Provincia eo los habitants en ella, que son los tres brassos

Lo tercer es que sa Ex^a se serveca interposarse ab sa magestat (deu lo g^{de}) perque sia servit fer merce y honrrar a dⁿ Anton y dⁿ Daniel Saiols y a dⁿ Joseph Sitjas y quels done llicencia de tornar a sas Casas y que la diputatio fasa representatio a Sa Ex^a y a sa magestat

Lo quart que lo memorial que han donat al Consistori lo qual té Sa Ex^a reste en dietari y que son Contengut se expresse en lo despaig en forma de Cancellaria perque de altra manera ne tindria tanta forsa qualsevol Paper que es faga

Lo quint que vaja fora de la preso Pere Llosas no^s

E nos benignament annuint a sa petitio havento tractat y Conferit ab la Real Aud^a presents las tres salas; e inseguint son parer usant de la facultat a nos per sa Mag^a atribuida y Concedida graciosament pro bono publico perdonam, absolem, remetem, diffinim y relaxam a todas las ditas personas de qualsevol grau estament, o, Conditio que sian, y a tots y qualsevols Comuns y particulars que ajan Consentit, Cooperat, o, Concorregut, o, en altra qualsevol manera sian estats Complices en tot lo sobradit, y los ajan donat favor; Concell o ajuda, tots y qualsevols Crims y delictes per ells en dit fet Comesos y perpetrats; ab tal empero pacta y Conditio que se disgregan per tot lo dia de dema diumenge que Contarem als ii del Corrent mes y disgregats y sens Coadonatio sen tornen a sas Casas. Y encontinent entregat lo present despaig no molesten ni fasan dany a persona alguna ni a sos bens, Cancellant y anulant en y ab la present tots los processos y enquestas, abdicant al fisch Real tot poder y facultat de adquirir Contra de aquells per raho dels sobramentionats delictes. Y en quant a tots los demes Capitols sobra incertats Concedim, atorgam, prometem y Com en aquells se Conte ho declaram y per la effectuatio y Compliment donam tots los ordes y demes necessari segons las generals Constitutions de Catalunya a que tenim jurades y ab tot efecte volem observar y per major Comprehensio manam incertat lo Memorial que per part de ditas personas sens donà lo die de air per part dels diputats (que esta escrit atras). Manant a tots y sengles officials axi reals Com altres que la present remissio pro bono publico y tot lo demes en lo present despaig Concedit, Contengut y declarat tingan Guarden y observen tenir guardar y observar fassen y Contra no vingan en manera alguna. Si la gracia de sa magestat tenen per Cara y en la pena de sinch Cents ducats de or fi de Arago desitjan no incorrer dat en Bar^a als X de Abril MDCLXXXVIII.

El Marques de Leganes
V^l Dⁿ Michael de Cortiada Regens
V^l Dⁿ Petrus de Montaner Regens
Regiam Thesaureriam

Baltazar de Oriol et mercer Junior

Partida la gent de la terra del pla de Bar^a y tornada a sas Casas lo virey Diputatio y Ciutat enviaren un Correu a sa mag^a donantli noticias del que avia pasat en Catalunya y també li enviaren lo paper que lo Virey avia firmat perque sa magestat se dignas tambe de Confirmar lo que son Capita General avia fet en Catalunya lo qual firma lo Rey manant que los dos germans Saiols y Dⁿ Joseph Sitges fosan tornats a ensicular als puestos que eran desensiculats tant solament y no al exercici de sos officis en asso replicaren la gent de la terra y tota la Ciutat de Bar^a dient que lo que ells demanaven que dits senyors fosen tornats a exercir sos officis en la diputatio com eran Dⁿ Anton Saiol a Diputat eclesiastic Dⁿ Joseph Sitges a oidor militar y Dⁿ Daniel Saiol a assessor y demes rodolins de dita Diputatio lo que Contradi sempre lo s^t Virey Taserer y alguns altres senyors de la audientia lo que Causa gran tumulto en la Ciutat de Bar^a y per tot lo Principat fins a tant que Cada nit Plantavan Papers per los Cantons de dita Ciutat amansent al Virey Taserer y ha alguns jutges que si no feian que dits s^{ts} tornassen al exercici dels puestos quels avian tres quels matrian per lo Virey Concell Real y diputatio no avian escrit la veritat al Rey del que demanava la gent de la terra quan era davant Bar^a y la veritat era de aquexa manera que sols la Ciutat de Bar^a avia escrit la veritat a sa magestat de aqui se originaren moltes discordias en dita Ciutat entre la noblesa y lo plebeo tant arritat que anaven de nits Cridan per los Carrers o Cantant uns versos a modo de missio los quals Cantaven primerament en Casa del Taserer, a Casa de dⁿ felix de marimon en Casa lo Compte de Santellas en Casa de J. Portell Jutge del Civil en Casa del dⁿ Tristany Jutge del Civil en Casa de Rius y Broniquer Jutge del Criminal en Casa de Joseph Pastor Jutge del Civil y devant del Palassio del Virey y asso feren per espai de quinsa dias desta manera que arribats a la porta de qui anaven a Cantar la missio que deian, entra las deu y onsa oras de la nit algunas dos Centas personas que eran Comensaven a picar a la porta fins atant que avian respost y en avent respost los feian estar a las finestras y los feian despertar tot los de la Casa y tocant una Campaneta ab lo to que Cantant los missionistas quan van per los Carrers deian los versos següents

Por trese hombres y no mas
Provincia en que estado estas

Un Tesorero insolente
fuera de Ley y Rason
quiere vender a su Patria
tambien vender a su Señor

Un marimon atrevido
lleno de maldat Cruel
va vendiendo a su Patria
tambien vendera a su Rey

Una infama Santella
pegò fuego a un Reyno
que toda la agua del mundo
no bastara por su remedio

Por un Rio infame y feo
con sus Consejos mal dados
quiere hir Poniendo orcas
y el llegara a ocupallas

Por el Portel van entrando
las gonsonyas en los pueblos
sera foroso acabarla
con verdugos y Con Cuerdas

Triste anyo qual estas
por tantos te has pasados
qui no as pagado jamas
guarda agora no lo pagues

Por un pastor las ovejas
dieron tan grandes bremidos
que si este no lo alcanza
en fin estamos perdidos

Tesorero de maldades
as de gustar Crueldades
quien a su patria es traidor
que sera Con su Señor

Quien es a su Patria traydor?
Pastor

Y quien Consiente Con el?
Portel

Quien va Contra la Rason?
marimon

Dese modo la ocasion
de vernos Con pena tal
la dieron por nuestro mal
Portel Pastor marimon

Quien padecera primero?
El Tesorero

Su muerte sera vil?
no, sino vil
como que es algun andrajo?
Y muy Baxo

Deste modo bien le ultrajo
y digo que a este infame
es bien quel mundo le llame
Tesorero vil y Baxo
Como! quien es ese s²?

Traidor
Y a quien? saberlo vos?
adios

Esto tambien al Virey?
Y al Rey

Deste modo es justa Ley
que pueda dezir qualquiera
muera este malvado muera
Traydor a Dios y al Rey

Quien nos procura perder?

Bruniquer
como procede este tal?
muy mal

Es del Consejo tal ves?

Es Jues

deste modo Juro a Dios
que como aqueste ambustero
es ministro por dinero
Bruniquer es un mal Jues

Quien le mejorara la suerte?

Su muerte
nuestro bien como se alcanza?
con mudansa

Y esta quien la procura?
la locura

Deste modo Con Cordura
cavaremos la passion
pues que los remedios son
muerte mudansa y locura

Moltas altres satiras y versos se escrigueren y escanparen per Bar^a y Catalunya en lo temps que dura fer las missions sens que la Justicia gosas dir res los quals se dexan y sols asentare aqui unas decimas en llengua catalana

Ja la Justicia dels cels
pren instruments de la Terra
pera fernos mortal guerra
jutges inichs y Cruels
als mes barbaros infiels
imitan en Tirania
puix la llei mes justa y pia
convertiu en passio
y offuscant la raho
preval vostra fantasia

Obriu los ulls y veureu
de vostres treballs la Causa
y trobareu si feu pausa
ser lo idol de la Creu
no us nego que la adoreu
en Reverentia y memoria
dels tormentos que el Rey de Gloria
pati ab molta amargura
y siu feu tindreu segura
dels enemichs la victoria

No Busqueu medis humans
quals obstinats farahons
ni pretextos y rahons
entrels savis catalans
pregau a deu y als sants
vos imploren la clamentia
perque a tant grave dolentia

vos donen lo dagut remey
 y a Carlos nostre Rey
 una bona advertentia
 Si escodrinyau las rasons
 de la vostra concientia
 y preneu la residentia
 de vostres intentions
 no fareu admirations
 del castich deu vos envia
 y sereu exemple y guia
 al protervo Tasorer
 aquell gran molto escalter
 de nostra carnisaria
 Si lo que es mal per lo fi
 justifica la raho
 deduesch per conclusio
 que es estat just lo muti
 del vespre fins al mati
 ni tindria per Contar
 sim posava a reletar
 las rahons extensament
 pero ditelas breument
 porque nous vull enfadar
 Quins medis mes principals
 pot usar est principat
 puig a dit la veritat
 ab doctas memorialas
 pero als ohidos reals
 an representat lizonjas
 y inflantvos com las esponjas
 de nostre mortal suor
 aveu tret such y llicor
 de las mes axutas taronjas
 Direu que no pot dexar
 de ser mal vist per lo Rey
 puix noi ha raho ni lley
 que tal puga apoiar
 pero pues se argumentar
 y un poch de Filosofia
 a esta saphistoria
 vull responder ab argument
 per fer als homens patent
 vostra gran trapassaria
 Forsa ab forsa resistir
 la Theologia ensenya
 y a pendrer no desdenya
 segons lo Comu sentir
 los medis per subvenir
 la extrema necessitat
 luego si est principat
 se topa en semblant conflicte
 no decreteu per delicte
 lo que a tant ben obrat

Nostra heroica fama
 es tant notoria al mon
 que nons interromp lo son
 la enveja quant Crida y Brama
 y ab falsos motius infama
 nostra Illustre natio
 dient es rebellio
 la mes lustrosa Azanya
 que en servey del Rey de espanya
 se puga fer mentio

Los Catalans en valor
 son Cans de ajuda molt fiels
 pues no lladran sens recels
 de algun lladre o traidor
 pero sempre a son senyor
 li tribuexen sens ultratge
 obsequios vasellatge
 si ab Certas Condictions
 a sas Constitutions
 los presta fe y homenatge.

Eternitats deletades
 viscan los nobles saiols
 pues an resolt com ha sols
 las mes densas nuvolades
 que de alts y frets vents gelades
 se hoian retronar
 amanassant asolar
 los verdors de nostres glorias
 y sepultar las memorias
 de un tant insigne solar

Gosa felis nora bona
 y parabiens immortals
 Catalunya pues fets tals
 ja tot lo mon los abona
 los Confirma Barcelona
 ab son acertat Concell
 que encara que molt Novell
 sent agruaduat de savi
 a heretat algun resabi
 del valor antich y vell.

Compostas per lo General
 Calso y llochinent del mestre
 de Camp de les Barratinas

Despres que pararen de fer missions a las nits per las Casas
 de las sobreditas personas una nit feren un bulto de persona dient
 que era lo Tasorer lo qual bulto ab molt acompanyament de atxes
 portaren per tot lo Cami que fan los sentenciats quant los portan
 a la forca anant dos Com si fosan religiosos y en lloch de instruirlo
 a morir anaven reletant tot lo que sabian quel tesorer avia fet Contra
 Catalunya y arribats que foren a la arboleda penjaren dir bulto
 en las forcas ahont acostuman penjar los malfactors vistos tots es-
 tos tumultos y lo paril tant gran quei avia de que lo que feian

de burlas no u posasen per obra no sols del tesorer sino de algunas altres personas del Consell Real tots aquells que feren instantia que los saiols y d.^o Joseph sitges fosen privats dels puestos que ocupaven en la diputatio y trets de las bolsas feren instantia que la mateixa diputatio Virey Concell Ral Ciutat y altres personas es-criguessen al Rey n.^o s.^o que deu g.^o fos servit de tornar a sos puestos en la diputatio a dits senyors que a no fero se posava a pico de perdrer Catalunya y porque exas cartas y los informes verdaders arribassen en mans de sa magestat se valgueren del confessor y del Duch de medina Celli y de D.^o Pedro de Arago y sabut per lo Rey la veritat mana que fosan tornats los saiols y D.^o Joseph sitges en los puestos que antes ocupaven en la diputatio y priva lo dit D.^o Pedro montaner del offici de tesorer y elegi per Virey de Catalunya al Compte Malgar.

Divendras Als 14 de maig de 1688 a las dos oras y mitja de la tarda arriba lo Correu extraordinari ab los despatxos de sa magestat los quals causa gran alegria a tota Barcelona y per tota Catalunya lo qual es del tenor següent

El Rey

Ill.^{lms} Marques de Leganes Primo Gentil hombre de mi Camera mi Lugarteniente y Capitan General: haviendo visto las representaciones que me han echo los diputados de la Generalidad de nuestro Principado, los Concelleres de essa Ciudad de Bar.^a, el Brasso militar en Cartas del primero deste supplicandome fuesse servido de mendar Bolber a d.^o Antonio saiol y a d.^o Daniel sayol y d.^o Joseph Ciges al exercicio de los puestos de que fueron removidos por orden mio en la Diputation. de venido en Concederlo y assi os encargo y mando que en virtud del absoluto dominio que me pertenece en la Regalia de las insiculaciones, deis los ordenes necesarios por Cancelleria para que d.^o Antonio saiol vuelva al exercicio de Diputado Eclesiastico, d.^o Joseph sitges al de hoidor militar y d.^o Daniel Saiol al de Assessor y motiveis el despatcho con que he venido en azer esta gratia por la interposition y suplica de los de la Diputation Ciudad y Brasso militar desinsiculando a un mesmo tiempo los dos sujetos que ensiculasteis en las Bolsas de Diputado Eclesiastico y de hoidor militar en lugar de d.^o Antonio saiol y de Dn. Joseph sitges quando estos fueron removidos

para que vuelvan a entrar en el que Cada uno tenia Cuya diligencia no sera menester por lo que mira a las Bolsas de Assessor y otros officios en que se allaren y estavan insiculados todos los tres pues suponiendome aun estaran los lugares vacantes bastara que se note que he mandado *restituir a ellos al Consistorio de los diputados* encargo y mando exequenten luego los despachos que diereis para el efeto desta resolution; y tambien ago a este Comun y a los demas la expresion que Corresponde al zelo y amor que manifiestan en sus representaciones como lo vereis por Copias de sus cartas Cuyos originales les entregareis sin dilacion y para que no la aya en esta materia he mandado al presidente de Aragon diesse noticia aparte por escrito a los sayoles y a Ciges de la resolution que vuelvan a los exercicios de los puestos y que sera de mi servicio vayan sin dilacion alguna a exercerlos quedando Yo con entera satisfacion de sus personas y de su obrar de todo lo qual he querido prevenirlos para que os alleys enterado y dispongais al Cumplimiento deste mi Real orden.

Dat en Buen Retiro a ii de mayo de 1688

Yo el Rey

V.^o Calatayud Reg.^o

V.^o d. Josephus R.^o

V.^o Marchio de Canales

V.^o Comes y Torro

V.^o Borgia Regens

V.^o D.^o Josephus de Haro et Lara Secret

Al instant que lo virey ague rebut lo sobradit decret dona las Cartas que anavan remesas a ell que eran una per la diputatio altra per la Ciutat altre per lo Bras militar Copias de las quals se Cusan en lo present llibre. Y tambe vingueren Cartas de sa magestat per lo Abat de s.^o Cugat Diputat extret en lloch de d.^o Antonio saiol y per francisco despujol Cavaller de vich lo qual era estat extret oidor militar en lloch de d.^o Joseph Sitges ab las quals Cartas sa magestat q deu g.^o los manave que desistisen dels Carrechs que exercian en la diputatio y luego renunciaren y al instant foran posats a las Bolsas y tornats a sos puestos los sobradits saiols y d.^o Joseph Sitges la Carta que el Rey escrigue al Abat de s.^o Cugat manantli que renunciara al puesto de Diputat eclesiastich nos posa aqui porque no la volgue estampar ni amstrar sols si posa la de despujol